

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถเกื้อหนุนการพัฒนา ประเทศได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ของประเทศ (แผนการศึกษาแห่งชาติ, 2535) หลายทศวรรษที่ผ่านมารัฐบาล ได้มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยการใช้วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี กอปรกับการที่ชาวต่างประเทศได้เข้ามาลงทุนในประเทศไทย เป็นจำนวนมาก จึงส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญก้าวหน้า และกำลังพัฒนา ไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่หรือที่เรียกว่า NICS (Newly Industrialized Countries) (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2532)

จากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสังคมได้ส่งผลกระทบต่อการศึกษา และก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวทางการศึกษาขึ้น ในการทำหน้าที่ผลิตกำลังคน เพื่อให้สามารถตอบสนอง และรองรับงานโครงการต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ย่อมต้องอาศัยกำลังคนที่มีความรู้ ความสามารถ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในระดับมัธยมศึกษาและสูงกว่านั้น เพื่อการพัฒนา ประเทศให้เจริญก้าวหน้า การขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติคงจะไม่ใช่อุปสรรค หลักในการพัฒนาประเทศ จากสังคมเกษตรกรรม ไปสู่สังคมอุตสาหกรรมใหม่ ถ้าประเทศมีคนที่มีความรู้สูงเป็นจำนวนมาก และการที่จะได้มาซึ่งคนที่มีคุณภาพนั้น จะต้องอาศัยการให้การศึกษา เพราะการศึกษาสามารถที่จะพัฒนาคน และผลิต กำลังคนให้กับสังคม ดังที่ พะนอม แก้วกำเนิด (2533) กล่าวถึง การประกาศ ใช้หลักสูตรประถมและมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ว่า จากสภาพการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม การดำรงชีวิตของคนและการ

ประกอบอาชีพ คนที่จะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนและสังคมได้จะต้องเป็นคนที่มีความรู้พื้นฐานดีเพียงพอ รู้จักคิด ปรับตัว แก้ปัญหา มีทักษะในการทำงาน ซึ่งการศึกษาจะเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาเยาวชนอย่างมาก

จากความจำเป็นดังกล่าว รัฐบาลจึงมีนโยบายขยายการศึกษาภาคบังคับเพิ่มขึ้น 3 ปี เป็น 9 ปี โดยมุ่งหวังที่จะให้ประชาชนได้รับการศึกษาสูงขึ้นจนถึงระดับมัธยมศึกษา และมีความรู้พื้นฐานเพียงพอต่อการประกอบอาชีพ ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงเป็นงานที่มีความสำคัญ เพราะเป็นการผลิตกำลังคนระดับกลาง เพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา คือ มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี เพื่อให้การศึกษามีความคล่องตัว เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียน อีกทั้งปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ และจบในตัวเอง เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษสามารถดำรงชีพได้ตามความรู้ความสามารถของตน นอกจากนี้ยังได้ปรับปรุงเนื้อหาสาระกระบวนการเรียนรู้ให้ตอบสนองความต้องการของบุคคลและท้องถิ่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ นอกจากนี้ มีการเปลี่ยนแปลงระบบการวัดผลและการนิเทศการศึกษา ให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และกระจายอำนาจหน้าที่การวัดผลการศึกษาไปให้โรงเรียน โดยจัดให้มีการควบคุมคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานพร้อม ๆ กันไป (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2525)

ส่วนในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรม ความรู้ ความสามารถ ค้นพบความต้องการความสนใจ และความถนัดของตนเองในด้านวิชาการและวิชาชีพ จนมีความสามารถในการประกอบกิจการงาน และอาชีพตามควรแก่วัยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษา ตามความถนัดและความสนใจ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา หรือให้เพียงพอแก่การประกอบกิจการงานและอาชีพที่ตนถนัด ทั้งอาชีพอิสระและรับจ้าง

รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และทักษะทางสังคม ที่จำเป็นสำหรับการประกอบกรงานและอาชีพ และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535 : 12-13)

แต่การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถตามหลักสูตรยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จาก การรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ในปีการศึกษา 2533 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 9 ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของประเทศ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2533)

นอกจากนี้ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ยังได้ประเมินคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2533 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเขตการศึกษา 9 ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของประเทศ และต่ำกว่าเขตการศึกษาอื่น ๆ (กรมสามัญศึกษา, 2533)

เขตการศึกษา 9 ประกอบด้วย 5 จังหวัดคือ ขอนแก่น หนองคาย สกลนคร เลย และ อุดรธานี เป็นเขตการศึกษาที่มีสภาพภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในตอนเหนือมีภูเขาสลับซับซ้อน เช่น จังหวัดเลย ทางตะวันออกและตะวันออกเฉียงเหนือมีภูเขา หินราบและติดฝั่งแม่น้ำโขง ตอนกลางและตอนใต้ของเขตการศึกษาเป็นพื้นราบ และค่อนข้างกันดาร ประชาชนจำนวนหนึ่งอพยพมาจากดินแดนซึ่งเป็นประเทศลาวในปัจจุบัน ประชากรในเขตนี้มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมและประเพณี แตกต่างกัน มีหลายเผ่าอพยพมาอยู่รวมกัน เช่น เผ่าย้อ เผ่าภูไท เผ่าโซ่ เผ่าแสก เผ่ากะเลิง ฯลฯ และนอกจากนี้เขตการศึกษา 9 ยังเป็นพื้นที่ซึ่งเคยอยู่ใต้อิทธิพลของผู้ก่อการร้าย มีการแทรกซึมจากกลุ่มคนต่างชาติที่ไม่ปรารถนาดีต่อประเทศไทย สภาพเหล่านี้อาจจะมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้

จากสภาพที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า การจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา โดยเฉพาะเขตการศึกษา 9 ยังประสบปัญหาในการ

ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา เพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน งานวิชาการจึงเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษานั้น ๆ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ที่จะร่วมมือกับคณะครู กระตุ้นเตือนครูให้คำแนะนำ และประสานงานให้ครูทุกคน ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดในการจัดการเรียนการสอน

ด้วยเหตุนี้ การที่จะจัดงานวิชาการภายในโรงเรียนให้บรรลุผลสำเร็จนั้น จึงขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคลากรภายในโรงเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งหมายถึงผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในงานวิชาการเป็นอย่างดี และปฏิบัติงานวิชาการอย่างจริงจัง ตลอดจนให้การสนับสนุนและจัดบริการแก่ครูทุก ๆ ด้าน เช่น การพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การติดตามประเมินผล รวมถึงการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างทั่วถึง โดยมีผู้ช่วยฝ่ายวิชาการโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชารับผิดชอบร่วมด้วย นอกจากนี้ยังมีครูผู้สอน ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในการดำเนินงานวิชาการภายในโรงเรียน เป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการพัฒนาการเรียนการสอน คุณภาพของนักเรียนจึงขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติงานของครูเป็นสำคัญ เพราะครูเป็นผู้นำหลักสูตรไปสู่การสอนในห้องเรียน ทำให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การจัดงานวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานทางการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดงานวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดงานวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9
2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดงานวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา การจัดงานวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 ในปีการศึกษา 2535

2. ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการจัดงานวิชาการภายในโรงเรียน ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตร และเอกสารหลักสูตร
2. ตารางสอน และการจัดการเรียนการสอน
3. วัสดุอุปกรณ์การสอน และการใช้แหล่งทรัพยากรในห้องเรียน
4. ห้องสมุด
5. กิจกรรมนักเรียน
6. การนิเทศงานวิชาการในโรงเรียน
7. การกำหนดให้ครู-อาจารย์ปฏิบัติงานวิชาการ
8. การแนะแนว
9. การวัดผลและประเมินผลการศึกษา
10. การวางแผนปรับปรุงงานวิชาการ

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนรัฐบาลที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตการศึกษา 9

เขตการศึกษา 9 หมายถึง หน่วยงานของรัฐบาลที่รับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาใน 5 จังหวัด คือ อุดรธานี หนองคาย เลย สกลนคร และ ขอนแก่น

งานวิชาการภายในโรงเรียน หมายถึง งานที่โรงเรียนจัดและดำเนินการเพื่อพัฒนาและสร้างเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูภายในโรงเรียนโดยตรง ได้แก่ งานด้านหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร ตารางสอนและการจัดการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์การสอนและการใช้แหล่งทรัพยากรในห้องเรียน ห้องสมุด กิจกรรมนักเรียน การนิเทศงานวิชาการในโรงเรียน การกำหนดให้ครู-อาจารย์ปฏิบัติงานวิชาการ การแนะแนว การวัดผลและประเมินผลการศึกษา การวางแผนปรับปรุงงานวิชาการ

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ และครูใหญ่ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9

ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หมายถึง ผู้ช่วยผู้บริหารที่ได้รับแต่งตั้งให้ดูแลงานวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9

ครูผู้สอน หมายถึง ผู้ที่ทำการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1-499 คน

โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500-1,499 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน พัฒนา ปรับปรุง งานวิชาการภายในโรงเรียน ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9

2. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลให้หน่วยงานทางการศึกษา เขตการศึกษา 9 ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาการจัด งานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้มีคุณภาพสูงขึ้น

การนำเสนอผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเสนอตามลำดับชั้นดังนี้

บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำนียามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยและการนำเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 กล่าวถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 กล่าวถึง วิธีดำเนินการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างแบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 กล่าวถึง ผลของการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 กล่าวถึง สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ในส่วนสุดท้ายจะเป็น บรรณานุกรม และภาคผนวก